

Documente vechi

pentru istoria nationala Transilvania.

Chrisovu de proprietate de mosia romanésca 1374.

Conventus monasterii Beate Marie Virginis de Clus. Monostra, omnibus Christi fidelibus salutem, Ad universorum notiam harum serie volumus pervenire quod Petrus dictus Chewgh filius Johannis de Veneche *) Coram nobis personaliter Constitutus, vive vocis oraculo Confessus fuerit eo modo, quod terram suam trium aratorum mensure Regalis in territorio de Calidisaquis **) partium istarum Transylvanarum habitam, et in contiguitate pisanae desolati conventus olim S. S. Trinitatis de dictis Calidis aquis existentem pro media marcha argenti puri, ponderis Budensis tradiderit fratri suo couterino Ladislao de Doboka in filios filiorum perpetuo possidendam, tenendam et habendam. Harum nostrarum vigore, et testimonio litterarum mediante. Datum feria quinta proxima ante festum exaltationis S. Crucis anno Domini 1374.

Ex manuscriptis Josephi Benkó.

Privilegiu pentru satulu Felécu 1377.

Nos Ludovicus Dei gratia Rex Hungariae, Poloniae et Dalmatiae etc. Damus pro memoria, quod nos profectum Civitatis nostrae Colosvar ***) ut

*) Venitze Distr. Fogar.

**) Vecinulu satu Héviz, Hogizu, odinio'ra romanésca Apele calde.

***) In Nr. tr. vediuramu ca pe la a. 1366 Clusiu se numia si in chrisovele gubernementale inca totu curatu romanésce Clusiu; inceta cu inceptulu se facu Colos, apoi Kolos si Kolosvár. Totu

tenemur ampliare volentes et accessus ad eandem tam mercatorum quam aliorum hominum et etiam recessus tutior sit et habeatur, eidem civitati villam Valachorum Felek *) in sylva civitatis praedictae sitam, ubi viginti Valachi pro Custodia positi, et locati existunt una cum quinquagesima ovium nobis ex parte huius modi Valachorum provenire debente, duximus applicandam et concedendam, qua propter vobis magnifico viro Vajvodae Transylvaniensi, nec non Exactoribus huius modi quinquagesimae nunc, et in futurum constitutis, mandatum damus firmiter et districte, quatenus cum huius modi olachis nihil facere debeatis, neque quinquagesimam, aut alias solutiones ab iisdem recipere praesumatis, et permittatis ipsos, prout et viam tutam conservant, pacificos permanere et quietos; Datum Budae in Crastino festi b. Michaelis Archangeli an. domini millesimo tercentesimo septuagesimo septimo.

Has literas an. 1377 transumit et confirmavit Uladislau II. Rex an. 1499 easque edidit Engel „Geschichte des ungr. Reichs“ in 4. p. 50—51.

Urme de episcopia romano-catolica in Severinu (Romania mica) 1382.

Nos Frater Gregorius Dei et Apostolicae sedis gratia Episcopus Severiny **), nec non partium transalpinarum, significamus quibus expedit tenore presentium Universis, quod cum nos anno Domini MCCCLXXXII in die quatuor temporum quo cantatum Officium: Intret ex permissione divinae pie-

asia s'a intemplatu cu mai multe alte cetati si sate; numele loru celu vechiu s'a prefacutu in adinsu.

*) Quoad Felek vide uberius Ederum in notis ad Felmer p. 269.

**) Zewrinensis seu Szöröniensis pe unguresce.

tatis in Claustro Beatae Virginis in Longo Campo invocata spiritus sancti gratia Sacros clericorum ordines celebrassemus, Joannem Clericum filium Valentini de Corospatak *), tunc in ordine Acolitatus existentem, inventum idoneum per discretum virum Dominum Gardianum in Longo Campo **) literatorie nobis praesentatum, ad ordinem subdiaconatus digne duximus promovendum. In cuius rei testimonium praesentes literas concessimus, sigilli nostri munimine roboratas. Datum, die loco et anno praenotatis.

iii. Originale possidet Daniel Cornides edidit in „Tud. Gyűjt.“ 1835 IV. p. 116.

Annuentia Sigismundi Regis Jobbagionibus Regiis data, ne videlicet quispiam nobilium eosdem commigrantes interciperi praesumat, verum ubi oportunior sustentandi locus ipsis patebit in ditione Regia vectitandi liberam habeant potestatis facultatem.

Originale in Archivo Capit. Alb. Transsylvanicae et miscell. 3. fasc. 3. Nr. 50. Katona non edidit.

XII. Calend. Aprilis. Sigismundi Privilegium, quo Forum Dominale in Possessionibus nobilitariis ordinatur ac maleficorum pedum vestigia Saxonibus sequi conceditur.

Originale in Tab. nat. Saxonicae. Habetur ibidem etiam Transsumptum huius Privilegii de anno 1651. — B. Hoc Privil. confirmatur anno 1406.

DONATIONALES SIGISMUNDI REGIS

super

Possessione Gyogy in Cttu Hunyad pro Gurzone filio Iwan de Maramoros ***) 1397.

Capitulum Ecclesiae Transylvanae omnibus etc., quod nobilis vir Georgius filius Jacobi de Deeg in persona Gurzonis filii Iwan de Dyog, ad nostram personaliter accedendo praesentiam exhibuit nobis

*) Kőröspatak forte ex familia Kálnoki de Kőröspatak.

**) Campu lungu in Tiara romanésca, unde pana astăzi se afla mănăstire romano-catolică.

***) Acesta donațiune de moșia făcută lui Gurzonu fiului lui Ioan din Maramuruș pentru bravura militară e una din cele mai interesante în clasa documentelor de natura acestora.

quasdam Literas patentes Serenissimi Ppis Dni Sigismundi Dei Gratia Illustris Regis Hungariae sub minori sigillo ejusdem confectas, tenoris infra scripti, petens nos debite cum instantia, ut ipsas de verbo ad verbum transcribi et in formam nostri Privilegii redigi facere, ac eidem Gurzoni concedere dignaremur, ad Cautelam quarum tenor talis est.

Sigismundus Dei Gratia Rex Hungariae, Dalmatiae, Croatiae etc. Marchio Branden. memoriae etc. quod nos consideratis fidelibus et fidelium servitiorum meritis, et laude dignis obsequiis strenui militis Gurzonis filii Iwan de Maramarusio, fidelis nostri dilecti, per ipsum nostrae Majestati, locis et temporibus oportunitis exhibitis, et impensis volentes sibi pro huius modi fidelibus obsequiis regali — — — — — cum favore ut deinceps solito — — — — — in nostris servitiis exped. — — — — — regali remunerationis pergustata, quandam Possessionem nostram Dyog *) vocatam, in Cttu Hunyad, in partibus Transylvaniensibus existentem habitam memorato Gurzoni, et per eum Universis haeredibus, et posteritatibus ejusdem, simul cum universis Utilitatibus, et singulis pertinentiis ipsius Possessionis, iuribus, jurisdictionibus, ac utilitatibus etc., quibus per nostram Majestatem hactenus possessa fuit et servata mera autoritate, et potestatis plenitudine, ex certa scientia nostra, novae nostrae Donationis titulo dedimus, donavimus, et contulimus simo damus, donamus et effective ac perenaliter conferimus per ipsum Gurzonem, suosque haeredes et superstites Universos perpetuo et irrevocabiliter possidendam, tenendam et habendam, pleno jure praesentium patrocínio mediante, sine duntaxat perpetuitate juris alieni. Praesentes tandem nobis allatas, in formam nostri Privilegii redigi fecimus. Datum in Temesvar feria V. proxima ante festum B. Demetrii M. a. D. 1397.

Nos enim petitionibus eiusdem Georgii de Deeg justis et legitimis annuentes, tenorem pdictarum Ltrm Regalium, omni integritate potentem de verbo ad verbum transcribi et praesentibus inseri fecimus, et pendentis sigilli nostri munimine roborari. Datum in 8-vis festi omium sanctorum a. D. 1397. praenotato. Honorabilibus et discretis viris Dnis Joanne Praeposito, Joann. Cantore Canonico nostro existente.

Originale huius transumpti, ut et Statutoriae Relatoriae Capituli Ecclesiae Albensis Transsylvanicae, super peracta in subtrato anno 1397. pura statutiōne expeditae extant in a. F.

*) Hodie Gyogy.

B O G D A N B B D.

Новелъ историкъ.

(Бртамре.)

Дъпъ че дн соленелъ аздиендіе аз днтънат дресъриле domneshi, рецелел аз тримес пропъперел ла Ceimă*) кареле аз тратат'о ка о казъ дипломатикъ а Републикей, кьнд деспре алтъ парте длесърчинадіи се днгржіаъ а кьпъта vine-voinda famiiei рецешті. Ей' і презентасър даръриле domneshi ши азпме: Ыи портъ комплект de domnъ, компъс din о кътешъ лънгъ de тьтасъ кь инъ дьсътъ, фекратъ ла гълер ши ла тьнечї кь солзі de азрѣ, авьнд алтїцелел кьсвте кь флорї ши diamantъри; о фьстъ алвастръ фъръ тьнечї маї скьртъ, кь флорї de азр днтестрїтъ, зп врьъ кь колане, din каре зпъла кь рьвин алтъ кь старандѣ, зп таварѣ порфирїѣ фъръ тьнечї кь вькете de азрѣ, доъ врьцаре de азрѣ кь medalióne античе гьсите дн Молдова днтре monumente Romane, еар пентрѣ капѣ зп копчїт кь тьестрїе десът din фелїзрїте стое de азрѣ ши кь перле дн формъ de diadem, prin каре авеа а се преведеа пъръла капълаї кь гьде днкъпнат, зп валѣ превезїѣ кь цардамъри de азрѣ, ши зп герданѣ презъос, дн каре стрьлвчеа стема Молдовеї, зп сакъ de пеле de козрѣ, плїнѣ кь фїре de азрѣ, кълесе din Бїстрїдѣ ши din рїза Богата, амьрѣ нєгрѣ mircótorоre din тьндїї Карпадії, ковѣръ de царѣ че рївалїсаъ дн vióshia колѣрелор кь ачеле а Персеїей, доъ пьрекї тьртзреле дн кьсче de азрѣ, ши доъ гайце, din каре зна vie; еар алта de арцїнт кь смайт фаврїкатъ, дпсъ кь аша тьестрїе, днкът деосевїреа днтре амье, пьтаї атъпче се дндъледеа кьнд зна дїнтре еле рьсзна кьвпнтъла: Bogdan! Се маї презентарѣ ши фазрї de тїере de Васлаїт, амьзате дн зп штізвєїт, дьрат din лемнѣ de теїт ши ne dinaфарѣ днподовїт кь о фанѣ de ikóne мїнъпате, de тьна зпнї сьхастрѣ скълпїте, ши каре дн алегорїе дн фьдошаѣ днделетнїчїрїле алвїней indъстрїосе ши пачнїче, de гїмнѣ днарматъ пьтаї дн контра челїт че о атакъ.

Ачесте обїекте кьштїгарѣ пьлчереа кьрдеї ши аз адїнгїт кьрїосїтатеа пьвалѣт асвїра дьвїторълаї зпор асемене обїекте, ши асвїра дьрїей тьнѣосе, дн каре Елїсавета ера зематъ а domni,

*) Cronari, de rebus Polonorum, liber tricesimus pag. 454.

кьчї акът, дьпъ зп секъла, de кьнд се прекьртарѣ реладїїле de familie днтре dominitorii еї ши Редїї de Polonia, Молдова нз се кьпоштеа аколо декът prin черте полїтїче днделънгате ши кьрїте ресвеле, еар дн ачела че кьрїеа орїчїеа ши датїеле еї, пьлтеа о потїдїе копѣзъ. Се штіа атъта кь дара, че Полонїї о пьтмеаѣ сїнонїтъ кь дндълесеа de Italia*) се днтїндеа кьар de ла марцїїле Полонїей пьн' ла гьра Дьпърей ши ла Мареа Неагрѣ, кь локвїторїї ворвеаѣ о лїмьв латїнъ, кь ачесте семне ши зп спїрїт ресвелїк тьртзрїсаъ а лор зрїкѣ Romanъ; de каре аз дат провъ кьнд дн зп сїнгър анѣ кь ськчес с'аз дьпгат деодатъ кь треї марї имперїї. Ачесте факте, дн копворвїрї фамиїаре, Трїфаїл ле експънеа prin дескрьерї амьнзїте деспре organizarea пьтерей днармате а Молдовеї, знде, дьпре датїна стрьтмѣсскъ, лъкрьторъла de пьтмънт, кьнд череа Патрїа, префьчела сана дн спатъ, еар пьсторъла штіеа а амьра тьртмеле нз пьтаї de лънї, че ши дара de dshmanїї еї. Prin парадїї ademinїtorоre, Трїфаїл днфьдоша стрьлвчїреа ши днавъдїреа повлесеї, аеръла чел мїліан ши портъла чел пїтореекї алл сьтенїлор, че се пьреаѣ ка фїгьре днвїере але стрьтмѣшїлор античї, скълпїдї ne пьтхрїтореа колонъ Траїанъ. Ел лъзда клїма чеа вьндѣ, знде проспераѣ фьзктеле сьдїче, via, mїrdалъла ши стокинъла, знде евлавїа ши моралъла евангелїк формаѣ темеїла сочїетъдеї, дьпре кьт тьртзрїсаъ пьпътхрїате амьземїнте дн фаворъла оменїрей пьтїмїнде.

Ачесте дескрьерї кь регорїнъ дншїрате ши варїате prin тьлте пьлкъте епїсѣде, аспїндеаѣ дн секретѣ, дн іпїта Елїсаветей, амьвїдїоса дорїндѣ de а domni престе о асемене царѣ, каре днкъ дн легьтзрѣ кь Polonia ар фї пьтзт фї зп ськзтѣ пьтернїк ал крештїанътъдеї днконтрѣ днкьлкрїей варварїлор; дпсъ чеа че о редїїеа de ла реалїсареа дорїндеї, ера пьднвоїреа маїчел сале, din казса деосевїрей релїїей лъї Bogdan, ши а еї пропрїе дїспьлчере а се зпї кь зп кьрвѣт, кареле се зїчела кь авеа о фїзърѣ нефаворавїлъ. Bogdan ера дн адевр зп вьрдат мїліан ла стьд, кь фадъ марцїалъ, дпсъ ка Анївал ел пьрдъсе окїла стьнгѣ дн о вьтълїе, prin о сьчелатъ че зп аркаш

*) Полонїї дн а лор лїмьв пьтмеекї Italia Влашчїска, еар Молдова Волошчїска, ne-Italiensi Влахї, ne-Moldoveni Влаохї, карїї дорвеекї о лїмьв romanъ. Grichovius Annalis V. pag. 1555.

Тътар циптисе аспра лѣ Стефан пре лънгъ ка-
реле Bordan комватае. (Ва зрма.)

ЕЛЕНЪЦА ДН ЧЕТАТЕ.

Дъ'мї, Domne, че п'амѣ висатѣ,
Съ ме мїрѣ де че'мї аї датѣ!
прое. ром.

Се квоште 'ндатѣ,
Чеї крескѣтѣ ла сатѣ,
Мѣере сеаѣ фатѣ,
Фечїорѣ аѣ вѣрватѣ.

О карїкатърѣ,
Де каре те мїрї,
Нѣ смїшвѣ'н патърѣ
Але еї пѣшїрї.

Дела тїкѣ ла таре
Еа терѣ трепатѣ,
Нефѣкѣндѣ крѣдаре
Кѣ нїме дїн статѣ.

Астфелїз Еленѣцѣ,
Тѣ'мї адеверештї,
Кѣ-аї фостѣ кам простѣцѣ
Прекѣм ш'астѣзї ештї!

Де трѣнѣ скѣртѣ-грѣсѣ,
Кѣ пѣрѣ вѣрскатѣ,
Спарї тѣрта фрѣтѣсѣ,
Кѣнд дѣтрѣ прїн сатѣ.

Хаїна нѣ те прїнде,
Кѣчї о іеї не досѣ,
Фаца мї те вїнде,
Кѣ-аї спїт'о грѣсѣ.

Де ештї ла прїмѣларе,
Те 'нпедечї мерѣѣ,
Кѣскѣндѣ гѣра таре,
Ла тотѣ пашѣлѣ теѣ!

Аї дѣсе дрептате,
Невѣзѣндѣ ла сатѣ,
Кѣм веэї дн четате,
Лѣкрѣрї де мїратѣ!

Де шѣрїї дн салѣне,
Не ла адѣнѣрї,
Нѣмї ла ікѣне
Афлї десѣтѣрї.

Кѣндѣ аї фї кѣ мїнте,
Сѣ нѣ сканї де локѣ
Дїн гѣрѣцї кѣвїнте,
Кѣ'сѣ вѣтѣї де жокѣ!

А ворвї кѣ кале
Шї ла тїмпѣлѣ сеѣ,
Фѣрѣ де грешале,
Е лѣкрѣ кам грѣѣ.

Те 'нчеркѣшї одатѣ,
Сѣ 'нведї а жѣка; —
Елено, ка фатѣ
Девеаї а 'нвѣца!

Жокѣлѣ есте арте,
Каре чере ані,
Ка шї алѣ карте,
Шї нѣ'лѣ іеї кѣ ванї!

Те веэїз ла месе,
Кѣвтѣндѣ кам реѣ,
Кѣ нѣ'сѣ шѣнкѣрї дресе
Дѣнѣ гѣствѣлѣ теѣ!

Че се фачї, Леанѣ,
Сѣртеа п'а воїтѣ,
Сѣ рѣшїнї цереанѣ,
Кѣм теаї поменїтѣ!

Те стрѣнѣ дн корсетѣ,
Де сѣфлї кам грѣѣ,
Те депрїндѣ кокетѣ,
Шї мѣлѣ дѣї стѣ реѣ!

Те дѣкѣ дн театрѣ,
Че нѣ маї веэїшї?
Дѣї сѣнѣ дої, треї, патрѣ,
Шї че прїгенѣшї?

Театрѣлѣ е' скѣлѣ
Де омѣ кѣлїват,
Еар' дїе'дї е' волѣ,
Кѣчї п'аї дѣвѣдатѣ!

Аша е' Леанѣ,
Шїѣ драмѣ де порѣкѣ,
Не вер че цереанѣ
Домпеште де локѣ!

Ма, ваї де домнїѣ,
Кѣндѣ п'о штїї пѣрта,
Маї вїне 'н простѣѣ
Де кѣтѣ домѣ-аша!

Брїчѣанѣ.